

Een robot als collega, wen er maar aan

Volgens trendwatchers streven robots de werknemer straks op alle fronten voorbij. Zelfs in de creatieve beroepen. Over de potentie en dreiging van robots.

Tekst Tony Brugman

Ze zijn niet meer weg te denken uit ons werkende leven: robots. Hoewel hun komst sommige van onze taken vergemakkelijkte en ons in staat stelde beter te presteren, worden ze nu steeds meer als een reële bedreiging voor onze werkende beroepsbevolking gezien. Een blik op de potentie - en dreiging - van de robot als werknemer.

Een robot als dokter?

Stel je bent ziek. Je gaat naar een dokterspost en krijgt daar de keuze tussen drie deuren. Achter elke deur zit een medisch deskundige die advies geeft en je beter kan maken. Achter de eerste deur zit een dokter, een mens. Achter deur nummer 2 zit een dokter die zich laat adviseren door zijn slimme digitale metgezel dr. Watson. Ten slotte, achter de derde en laatste deur bevindt zich alleen de robotdokter Dr. Watson. Welke van deze deuren kies je? Deze vraag werd gesteld op een congres waar ik laatst was. Wat bleek? Het overgrote deel koos voor deur 1 of 2. Iedereen leek er de voorkeur aan te geven een persoon van vlees en bloed te kunnen spreken, wat gevoelsmatig de meeste zekerheid op een goede behandeling gaf. Toch is het niet ondenkbaar dat we in de toekomst liever bij nummer 3 zouden aan-

kloppen en onze gezondheid in handen van een robot leggen, dan in handen van een mens. Persoonlijk vind ik het ook nog moeilijk voor te stellen. Echter, als we Martin Ford, schrijver van *Rise of the Robots* (2015) mogen geloven, zijn robots straks niet alleen snellere en sterkere, maar ook intelligentere werknemers dan wijzelf.

In mijn werk als trendwatcher op het gebied van mens en werk volg ik de ontwikkelingen van robotisering op het werk op de voet. De laatste tijd signaleer ik meer en meer aandacht voor de potentiële dreiging en de angst voor een onomkeerbaar kantelpunt in de relatie tussen robot en mens op het werk. Ik kon er dan dus ook niet omheen te lezen wat Ford te zeggen heeft.

Slimme collega

Vroeger waren robots dom. Je kon ze pas 'slimmer' maken door hen met ingewikkelde programmeertalen nieuwe dingen aan te leren, of beter gezegd instructies mee te geven. Tot niet zo heel lang geleden konden de meeste (vaak industriële) robots slechts een paar simpele en rigide handelingen en taken uitvoeren. Technologie was iets dat de mens hielp innove-

ren. Om werknemers productiever te maken. Het was (volgens Ford) een gouden tijd, waarin je als werknemer nog een salarisverhoging kreeg, wanneer je je liet bijscholen in de nieuwe technologie.

Vandaag de dag zijn machines steeds vaker onderdeel geworden van onze bedrijfsvoering. Ze zijn niet slechts tools en hulpmiddelen om ons te ondersteunen. Ze zijn onze collega's geworden. Een collega die ons werk vaak beter, sneller en goedkoper kan uitvoeren. Waarom? De exponentiële ontwikkeling van technologie (de Wet van Moore) is slechts een deel van het antwoord.

Geduchte concurrent

Een ontwikkeling die van significant belang is in de discussie over robotisering en of robots een bedreiging vormen, is dat we robots een lerend vermogen hebben gegeven. Hiermee is het mogelijk dat zij bijvoorbeeld handbewegingen kunnen waarnemen, analyseren, zichzelf aanleren en vervolgens nadoen. Zonder de complexe programmeercode van weleer. Zelflerende robots zijn niet meer afhankelijk van menselijke intelligentie om het juiste te doen. Sterker nog, je kunt zeggen dat ze een eigen vorm van intelligentie hebben. De 'normale' afhankelijkheid tussen mens (intelligentie) en robots (efficiëntie en kracht) om het werk beter te kunnen doen, staat hiermee op losse schroeven. Waar tot voor kort mens en robot elkaar nog konden versterken, lijkt de robot voor veel beroepen een steeds geduchtere concurrent. Tel daarbij op dat een robot continu kan doorwerken, nooit moe wordt, en zeker nooit om opslag zal vragen. Dit betekent dat ook huidige beroepen in management en HR drastisch zullen veranderen. Een robot hoeft immers geen gesprek over zijn performance te voeren of een employabilitytraject in te gaan.

Aanvankelijk werden vooral beroepen in de industrie getroffen. Nu zijn met name banen in overige sectoren als logistiek, detailhandel en dienstverlening aan de beurt. We kennen allemaal de voorbeelden van verdwijnend bankpersoneel, winkelbediendes, en grondpersoneel op luchthavens. We zien de verhalen over IBM's su-

Een robot kan continu doorwerken, wordt nooit moe en zal zeker nooit om opslag vragen

percomputer Watson, bezorgdrones, en zelfrijdende auto's. Maar wist u ook dat er al volledig geautomatiseerde restaurants zijn waar robots hamburgers bakken en sushi maken? Dat er gewerkt wordt aan robots die zelfstandig een chirurgische operatie kunnen uitvoeren? Dat er een computerprogramma bestaat dat zelf de bemensing én aansturing van complexe projecten verzorgt, zonder tussenkomst van mensen?

Ook artistiek werk

Creatieve beroepen lopen het minste risico voor concurrentie van robots. Dat is althans de gangbare gedachte. Want creativiteit, dat toch niet na te bootsen met technologie? Wie de film 'I, Robot' (2004) heeft gezien, herinnert zich misschien nog de zin die hoofdrolspeler Will Smith tegen een robot uitsprak: "Kan een robot een symfonie schrijven? Kan een robot een leeg canvas omtoveren in een prachtig meesterwerk?"

Anno 2015 is het antwoord echter volmondig: ja! In 2012 speelde het London Symphony Orchestra de muzikale compositie *Transits – Into an Abyss*. De uitvoering kreeg lovende kritieken. Het muziekstuk

was echter geschreven door, jawel, een robot. Een professor aan de universiteit van Londen ontwikkelde software die emoties kan herkennen van personen in foto's. Op basis daarvan schildert het abstracte schilderijen die deze gemoedtoestand uitdrukken. Kortom, ook musici en artiesten krijgen concurrentie. Belangrijker nog: als robots in staat zijn om creatieve processen te verwerken, zelfkritisch te denken, en emoties te herkennen, te benoemen én vervolgens te vertalen naar een kunstobject, dan is de stap naar andere creatieve denkprocessen niet zo groot. Het is niet moeilijk voor te stellen dat binnen afzienbare tijd een robot een nieuwe bedrijfsstrategie kan formuleren of een managementprobleem kan oplossen.

Licht

Spoedig zullen robots ons op allerlei terreinen met grote stappen voorbij streven. Dit gaat niet alleen ten koste van de *dull, dirty and dangerous jobs*, maar ook van hoogwaardige, kennisintensieve banen en functies. Waar sommige experts nog roepen dat menselijke vaardigheden als creativiteit, samenwerking en empathie ons zullen behoeden voor deze "technologische werkloosheid", schetst Martin Ford een veel pessimistischer beeld. Technologische innovatie levert volgens hem meestal minder nieuwe banen op dan het vernietigt.

Maar het is te gemakkelijk Ford weg te zetten als doemdenker. Als ervaren tech-ondernemer uit Silicon Valley weet hij immers heel goed waar hij het over heeft, en ik denk dat hij een realistisch scenario voorstelt. Is er dan helemaal geen licht aan het einde van de tunnel? Ford ziet met de opkomst van de robots kansen voor sociaal-economische innovaties zoals een basisinkomen voor iedereen, afschaffing van belasting op arbeid, en nationaal gecoördineerde omscholingsprogramma's. Want uiteindelijk bepalen wij, mensen, zelf onze toekomst. Toch?

Tony Brugman
HR-businessanalist,
Bright & Company